

**Debreceni Egyetem
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi
és Környezetgazdálkodási Kar**

Debreceni Egyetem

Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar

Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék

Tanszékvezető: Dr. Juhász Lajos, egyetemi docens

KISISKOLÁSOK VADGAZDÁLKODÁSI SZEMLÉLETÉNEK FORMÁLÁSA DEBRECENI ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN

Baksa Kíra Rebeka

vadgazda mérnök

Konzulensek:

Tóth Norbert

egyetemi tanársegéd

Szalay Rita

vadgazdálkodási asszisztens

Debrecen

2023

Tartalom

Bevezetés.....	3
1. Témafelvetés és célkitűzés.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés	6
2.1 Óvoda és a környezet	6
2.2 Környezet ismeret kisiskolásoknál	6
2.3 Felnőttkori ismeretek	10
3. Anyag és módszer	13
4. Eredmények és azok értékelése.....	21
5. Következtetések és javaslatok.....	30
6. Összefoglalás.....	32
7. Szakirodalmi jegyzék	33
7.1. Irodalmi jegyzék	33
7.2 Internetes hivatkozások.....	33
8. Nyilatkozat	35
9. Jegyzékek	36
9.1 Táblázatok jegyzéke.....	36
9.2 Képek jegyzéke	36
9.3 Diagramok jegyzéke	36

Bevezetés

Magyarországon nagy múltra tekint vissza a vadgazdálkodás. A magyar vadállomány az egész világon nagy hírnévnek örvend. A Kárpát medence tökéletes élőhelyi adottságai, a vadgazdálkodás megfelelő irányítása, valamint a kiválóan képzett hivatásos vadászok mindennapi áldozatos munkájának köszönhetően alakult ki ez a számunkra felbecsülhetetlen értékű vadállomány. Ezt az örökséget tovább kell adnunk az utód nemzedéknek, hiszen ez a nagyszerű eredmény csak így tartható fent.

Szomorú tény, hogy a hétköznapi emberek nem látnak bele a vadásztársadalom mindennapos munkájába. Társadalmunk nagy része a vadgazdálkodással kapcsolatban csak arra tud gondolni, hogy az állatok lelövésre kerülnek. Általában ennek a miértjére nem szokta keresni az ember a választ, de ha mégis utána néz az interneten az első 3 találat biztos valamilyen baleset, esetleg valamilyen átformált és eltúlzott álhír. A tipikusan a vadászattal foglalkozó újságokon és weboldalakon kívül ritkán esik szó arról, hogy a vadászok által kihelyezett berendezések, mint például etetők és itatók, de akár a dagonyák és szórók, milyen fontos szerepet töltenek be vadfajaink életében. Hatalmas felelőssége van egy vadászembernek az állatok túlélésében, a biodiverzitás megőrzésében, valamint ezzel együtt védett fajaink állományának fenntartásában is.

Ezen információkról a felnőttek/szülők csupán csak csekély mértékben tudnak, ezzel együtt gyermekeik sem, pedig a vadásztársadalom utánpótlása bennük rejlik. Az iskolákban a tanulók nagy túlterheltségét többek között a természettudományos órák számának lecsökkentésével próbálták orvosolni, ami nem biztos, hogy megfelelő döntés volt. Pedagógusaink nehéz helyzetbe kerültek ezáltal a tanterv követelményeivel szemben. Szakdolgozatomban részletezett kutatásommal szeretném felhívni a figyelmet arra a problémára, hogy gyermekeink természet- és környezet ismereti tájékozottsága napjainkra mennyire háttérbe szorult. Ezen kívül bebizonyítani, hogy a vizsgált korosztály szemlélete még formálható és ennek hatalmas szerepe van utódnemzedékünk kialakulásában.

1. Téma felvetés és célkitűzés

Napjainkban a bennünket körülvevő állatok és növények megismerése nem kap kellő figyelmet. Természeti értékeink az emberiség számára ma már nem azt jelentik, mint 60-80 évvel ezelőtt. A kialakult nagyvárosok miatt a mai embernek a természet fogalma kimerül a parkokban, valamint az alkalmazkodásra kényszerült itt élő állatokban. A családi, illetve iskolai kirándulásokat ma már nem erdők, mezők, folyó- és tópartok megismerésére tervezik.

Manapság a természetismeret, illetve környezetismeret tantárgyak csak 3. - 4. osztálytól szerepelnek a gyermekek órarendjében. Az alapfogalmak nem mélyülnek el, így a további ismeretszerzés nehézkes a tanulók számára. Csupán 1-1 óra jut a nagy témakörök áttekintésére, míg a kisebb témakörökből akár kettőt vagy hármat is el kell hadarni a tanároknak egyetlen tanóra alatt. A gyerekek kérdéseire nem jut idő és ez ahhoz is vezethet, hogy hamis kép marad meg bennük, bizonyos témakörökben. A tanítók ezen okokból nehezen tudják teljesíteni az előre megírt tantervet.

A 2020-as évi tanterv átalakítás célja a gyerekek terhelésének csökkentése volt, azonban ennek egyik következménye volt, hogy az 1-2. évfolyamon kivezették a természettudományos tantárgyak tanítását. Megoldásként a magyar nyelv és irodalom tananyagába tervezték beleépíteni a környezettel, természettel kapcsolatos témákat. Fekete István művei részletes, a gyermekek számára feldolgozható információkat tartalmaznak az állatokról, növényekről és a vadászatról. Sajnálatos módon hiába tartoznak ezek a művek a kötelező olvasmányok körébe, az iskolában a kései bevezetése a természet- és környezet ismeret tantárgyaknak sokszor a gyerekek hiányos tudását és negatív véleményét eredményezi. Nagy jelentősége van a vadászok megítélésében is ezeknek a műveknek, hiszen a vadász munkáját is részletezik. A vadász, mint hős van általában megjelenítve a mesékben, bátorsága és segítőkészsége megkérdőjelezhetetlen. Ezek az olvasmányok bár sok információt tartalmaznak, mégsem adják át a kellő tudást, amit a tanórákon szereztek meg a tanulók.

A média nagymértékben befolyásolja a szülőket, ezzel együtt gyermekeik véleményét is. A vadászat kapcsán megjelenő hibák, ugyan ritkán fordulnak elő, mégis nagy hangsúlyt kapnak. Sok esetben a vadászról alkotott kép nem fedti a teljes valóságot. A régi időkben a vadászok nagy köztiszteletnek és megbecsülésnek örvendhettek. Míg régen Széchenyi Zsigmond a vadászatot úgy írta le, hogy „A vadászat vadüzés és erdőzúgás, de több erdőzúgás”, addig napjainkban az emberek túlnyomó többsége hiszi és gondolja azt, hogy a vadásznak csak az a feladata, hogy

vadászik és a vadászat csak az emberek szórakoztatására kitalált „öldöklés”. A vadgazdálkodásról az emberek többsége nem is hallott, nem tudja miért hasznos és elengedhetetlen az emberiség számára. Pedig az általunk meghatározott gazdasági célok érdekében a vadfajok sűrűségét, minőségét és elterjedést szabályoznunk kell.

A vadászok, valamint a természetvédők közötti hatalmas szakadék sem kedvez a jó megítélésnek. Hiszen amíg ez a két természet kedvelő és tisztelő ágazat egymás között sem ért szót addig, hogy is lehetne hatással a társadalom azon tagjaira, akiknek nincsenek ismereteik, hogyan lehetne hatással azokra, akikben már kialakult egy hamis esetleg negatív szemlélet, amit át kellene formálni?

Annak érdekében, hogy ezek a problémák megoldásra találjanak, szükség van a tájékoztatásra. Nem csak a vadászok, hanem az egész társadalom célja az, hogy fenntartható egyensúlyt nagy diverzitást biztosító, problémákat átlátó vadászok kerüljenek ki a fiatalok köréből. Ennek érdekében, azonban nekünk kell cselekedni. Megfelelő oktatást, figyelem felhívást és példamutatást kell biztosítanunk, annak érdekében, hogy ne rontsunk eddigi eredményeinken.

Kutatásom célja felmérni, hogy a mostani gyerekek tudása mennyire hiányos környezet- és természet ismeret témakörökben, valamint felmérni a vadászat és a vadgazdálkodás helyzetét társadalmunkban. Felvetni a fejlődés és szemléletformálás érdekében a problémákat és azok megoldásait.

2. Szakirodalmi áttekintés

Vadászat = természetvédelem, így szólt egy időben az Országos Magyar Vadászkamara hivatalos szlogenje (*TEMESI G.,2019*). Napjainkban a vadászat és vadgazdálkodás egy rendkívül megosztó foglalkozás/szakterület.

2.1 Óvoda és a környezet

Óvodás korban a mesék segítik a gyermek képzelőerejének és érzelmi intelligenciájának fejlődését. Megismeri világát és benne rejlő problémákat. A vadászat megismerése és a környezeti nevelés szempontjából az állatmesék vagy állatos mesék rendkívül kimagasló fontossággal bírnak.

A Hófehérke és a hét törpe című mesében rengeteg állat jelenik meg, mint például nyulak, mókusok, galambok, szarvasok és sok más. Valamint a vadász, mint jótevő, bátor, segítőkész és kegyelmes ember van ábrázolva. Jó példa még a Piroska és a Farkas, hiszen a vadász, mint megmentő jelenik meg a mesében.

Ennek ellenére sok állatos mesében a vadász, mint gonosz és kegyetlen ember is előfordul. Fekete István Vuk című regénye alapján készült mese is, egy olyan mű, amely pontos információkat ad az állatok kinézetéről és szokásairól, azonban a vadászt úgy festi le, mint kegyetlen gyilkost, aki elől az összes állat menekül. Hasonló mese még a Felix Salten magyar származású, osztrák író 1923-ban megjelent regénye, amiből később az 5. Disney film készült, az az a Bambi, azonban sem az állatvilágról, sem a vadászról nem ad valós információkat. A Bambi mese sokakban fogalomzavart okoz, hiszen Bambit őz gidának mondja a mesélő, miközben dóm szarvasként van ábrázolva, valamint az apja gímszarvasnak. Ezáltal a gyermekek sokszor hiszik azt, hogy a szarvasnak az őz a kicsinye. Ezek mellett a vadászt felelőtlen és minden állatot elpusztító emberként mutatja be a mese.

2.2 Környezet ismeret kisiskolásoknál

Kisiskolás korban már tanóra keretein belül ismerkedhetnek a gyermekek állatokkal, a növényekkel és környezetükkel. Az iskolában alkalmazott környezeti nevelés célja, hogy a gyermekek a későbbiekben, olyan felelősségteljes állampolgárok legyenek, akik ismerik környezetüket és a megjelenő problémákat képesek legyenek megoldani. Tisztában legyenek az

állatok, a növények és egyéb élőlények biológiájával, fontosságával és védelmével. A fenntarthatóság és a fejlődés elérése legyen a cél, környezettudatos magatartással és életvitellel.

„Senki sem fogja megvédeni azt, ami nem érdekli, és senkit sem fog érdekelni az, amiről soha semmi tapasztalatot nem szerzett.” – mondta David Attenborough (*ÜTÖNÉ DR. VISI J., 2022*). Apró túlzással, de a mai fiatal generáció, ha nem is semmit, de nagyon keveset tud és hall a természetről. Ennek egyik fő oka a NAT, azaz a Nemzeti alaptanterv 2020-as évi változtatásai, miszerint „A természettudományos gondolkodás megalapozása az alapfokú képzés első szakaszában a magyar nyelv és irodalom tanulási területének tudásbővítést és olvasásfejlődést segítő olvasmányaiba (1–2. évfolyam) ágyazva kezdődik, és a Természettudomány és földrajz tanulási terület környezetismeret (3–4. évfolyam) és természettudomány (5–6. évfolyam) tantárgyainak keretében folytatódik.”. -M A G Y A R K Ö Z L Ö N Y • 2020. évi 17. szám 4. A Rendelet Melléklet I. Rész I.2.1. pont. (*DR. SALGÓ L. 2020*) Rendkívül hátrányos helyzetbe került, maga a tantárgy, hiszen 2 évet ragad el a gyerekek életéből, valamint utána is csak heti 1-1 óraszámban történik a tantárgy oktatása.

Ennek ellenére, minden iskola igyekszik valamilyen formában pótolni, a hiányosságokat a gyermekek életéből. A tanórákon kívül környezeti nevelési programok, mint például jeles napok, vetélkedők, témahetek, kiállítások, szakkör és vetélkedők is fontos szerepet játszanak a környezeti nevelés céljának beteljesülésében. Iskolán kívül, pedig állatkerti órák, tájséták, múzeumok, nemzeti parkok, terep gyakorlatok, erdei iskolák és tanulmányi kirándulások segítik a gyermekek fejlődését.

Nagy problémát jelent, hogy az állatok csak felületesen kerülnek bemutatásra. Egyes témakörökben, csak példák vannak megemlítve, esetleg kisebb részletezéssel kifejtve. Sajnos nincs külön fejezetük/ óratervben elfoglalt helyük. A vadászat egy iskolás könyvben sem kerül megemlítésre. Így a későbbiekben ez egy idegen terület lesz a gyermekek számára, amit nehéz értékrendjükben elhelyezni.

Vadászható vadfajaink és védett állataink sincsenek részletezve így általában ez a korosztály sok esetben, úgy gondolja a vadász minden állatot lelő. Konkrét példaként hoznám fel az Oktatási Hivatal által kiadott Környezetismeret tankönyv 3.-t, (*VITÉZ A. 2022*) melyben 80 oldalból 13 szól az állatokról. Ez alapvetően kevésnek bizonyulhat, de még kellemetlenebb tény, hogy ennek a 13 oldalnak fele kép. Felsőbb évfolyamon sem más a helyzet, a Biológia tankönyv az általános iskolák számára 7-8.-ban (*BARANYAI J., VERES G., KERÉNYI Z. 2022*) a 225 oldalból 16 oldal szól az állatok testfelépítéséről és működéséről.

2.2.1 A vadászat és a vadállomány bevezetése az iskolákba

A NAT 2020-as rendelete után, elég nehéz feladat lenne külön fejezetekben részletezni vadászható és védett vadfajainkat. A tapasztalat szerint az állatok, csak példaként kerülnek említésre a tankönyvek fejezeteiben, azonban leginkább nem a Magyarországon honos állatok csoportjából kerülnek ki ezek a demonstráló állatok. Pedig erdőink, mezőink vadfajai rendkívül sokszínűek. (FARAGÓ S. 2015)

Általában általános iskola 4.-5.-6. osztályban kerülnek bevezetésre az alapfogalmak, mint például fészekhagyó fióka és fészeklakó fióka, ivari kétalakúság, tojás felépítése, madarak láb és csőr típusai. Az egyik leggyakrabban vadászott madárfajunk, a fácán (DR. NAGY E. 1984), valamint az egyik legjelentősebb vízivadfajunk, a tőkés réce tökéletes példa ezeknek a fogalmaknak a megismerésére, de a fogoly, a szalonka, a szarka és a szajkó is érdekes madárfajnak számít. (DR. HELTAY I. 2016)

A nyest és a nyuszt, erdőink legjobb fészekkifosztói kiváló példaként szolgálnak akár a vadászható és védett fajok közötti különbségek bemutatására, akár a kistestű ragadozóink téma bevezetésére, esetleg a szőrzet bemutatásánál a prémekre megfelelő példák. (DR. HOLDAS S. 1983)

A ragadozók fogazatának, szőrének, testfelépítésének, élőhelyeinek és szokásainak megismerésére is sok demonstráló állattal rendelkezünk. A kotorék, mint élőhely a róka és a borz által válik felfedezhetővé. Napjainkban, azért még sok család megy erdőkre, mezőkre kirándulni/kikapcsolódni, ezért fontos téma lenne a csapdák megismertetése is a gyermekek számára. Tudniuk kellene, hogy a csapdák, hogyan is néznek ki, valamint mit szabad és mit nem, ha egy kirándulás során belebotlanak egybe. Erre is megfelelő példaként szolgál a nyestek befogására alkalmazott élve fogó csapda. (FARKAS T. 2019) A jó megfigyelés fontosságára a róka és az aranyakál közötti rengeteg hasonlósággal lehet felhívni a figyelmet. Az állati betegségekről is kellene néhány szót hallani a kisiskolásoknak, hiszen túráik során összefuthatnak például veszett rókákkal, ami nagy veszélyt jelent rájuk. (DR. BICSÉRDY GY., DR. EGRI B., DR. SUGÁR L., DR. SZTOJKOV V. 2000)

A vaddisznó jó példa lehet a mindenevő állatok megismerésére, a módosult fogak szemléltetésére, valamint a dagonya értelmezésére. A vaddisznót azért is kellene bemutatni a gyerekeknek, mivel erdőink egyik legagresszívabb állatáról van szó és erdőjárásuk során persze előfordulhatnak veszélyes helyzetek. (PÁLL E. 2001)

Mint azt már korábban említettem növényevőink témakörében néhány mese alapján szerzett információ hatalmas fogalomzavart okozott a gyermekekben. Egy gyereknek tisztában kell lennie azzal, hogy az őz hímjét baknak, nőstényét sutának, utódját pedig gidának nevezzük, valamint a szarvasnál a hímet bikának, a nőstényt tehénnek, az utódot pedig borjúnak. Fontos, hogy tisztában legyenek azzal, hogy erdőinkben dámszarvas, gímszarvas és európai őz él egyrészt azért, hogy ezeket az állatokat meg tudják különböztetni, másrészt, hogy kirándulásaik során lehetőleg ne rénszarvas után kutakodjanak. (SUGÁR L., TÓTH CS. 2021) (BRUNO H., BERND K. 2005) Sok esetben előfordul, hogy a gyerekek nem tudják mik a faj nevek és mik az ivart meghatározó kifejezések. Erre tapasztalati példám a mufloncsiga láttán elhangzó kos kifejezés.

Véleményem szerint, ha nincs is arra lehetőség, hogy minden témakörben saját állatvilágunkkal példálózzunk, általános iskola felső osztályában vagy a gimnáziumi évek elején vadfajaink megérdemelnének egy külön témakört. Ebben a témakörben csak a vadászható vadfajaink és azok kinézete, testfelépítése, működése és szokásai lehetnének részletezve. Ebben a témakörben mindenképp említésre méltó a vadászat és maga a vadász is. A gyerekek és fiatalok lelkivilágát is érzékenyíteni lehetne a vadászat kapcsán. Tudniuk kell miért szükséges tevékenység. Tisztában kell lenniük a fegyvertartás szigorú szabályaival és a fegyverhasználat komolyságával. Így elkerülhető sok baleset és az elfogadó képesség is javítható lehet. (DR. HELTAY I. 2016)

2.2.2 Állatasszisztált pedagógia

Az állatok mindig is életünk részei voltak. Valamilyen módon lekötik az ember figyelmét, nyugtatják lelkivilágát és szoros kapcsolatokat alakítanak ki velünk. Az állatok ezen tulajdonságai nagy mértékben tudják segíteni az oktatást. Ezt az állatok bevonásával történő oktatást nevezzük állatasszisztált pedagógiának.

Ezek az állatasszisztált tanórák, nem csak kutyasimogatásról, hanem célirányos, fejlesztő, szociális kapcsolatokat segítő és a gyermekek önbizalom növelését támogató foglalkozások. Alapja, hogy a gyermekek együttműködjenek a terápiás állattal és egymásra is figyeljenek. Nagy befolyásoló tényező a kutya képzettsége, a pedagógusok/gyógypedagógusok hozzáértése és kreativitása. (PAMMER S. 2019)

A mozgással teli foglalkozások kielégítik a gyermekek mozgásigényét. A gyerekek képességéhez beállított feladatok teszik lehetővé a sikerélményt, a motiváltságot és a felszabadulást. Nagy hangsúly a terápiás állat jelenlétén, ismeretén, képzésén van.

Leggyakrabban használt terápiás állat a kutya, amiről minden gyermeknek van előzetes ismerete. Ezáltal a tanulók vonzódnak az állathoz, szeretik megérinteni. Az állat közelében megszűnik a szorongás, a stressz és a megfelelési kényszer. (VIVIENNE K. 2003). Hiába tanulásról és tanóráról van szó a gyermekekben csökken a fáradtság és a kimerültség érzete. Feltöltődnek és maximális energiával látnak neki a feladatoknak. Általában csoportos foglalkozásokról van szó, az állat jóléte miatt, azonban a tanulók között nincs konfliktus, irigység és frusztráció. Jobban elviselik a szabályokat, a versenyhelyzeteket és képességeiket igyekeznek bizonyítani úgy az állatnak, mint egymásnak.

Sok esetben terápiák keretein belül is alkalmaznak állatokat. Ekkor valamilyen formában sérült, hátrányos helyzetben lévő gyermekeken, esetleg valamilyen trauma leküzdésében igyekeznek segíteni a terapeuták. (SZAKÁCS N., SZIGETVÁRI M. 2017)

Terápiás vagy oktatást segítő állatok legtöbbször kutyák és lovak, de lehet macskák, hörcsögök, papagájok, vagy bármilyen betanításra alkalmas állatok. A vadászat megismertetése és oktatása témakörben a vadásztársadalom többe használhatna kimondottan vadászebekeket, mint például a vizslák. Kiképzésen és vizsga feladatokon ezek a kutyák is átesnek így fegyelmezzet egyedekekről beszélünk, azonban ezeknél a kutyáknál is fejlesztést igényel a zsúfoltság és az érintés elviselése, a gyermeki hangzavarhoz és mozdulatokhoz való hozzászokás. (CARL T. 2021)

2.3 Felnőttkori ismeretek

Mivel gyermekkorban sokszor elmaradnak az alapismeretek, így felnőtt korban sem kedvezőbb a helyzet. Szinte minden emberben van egy általános negatív vélemény és ellenszenv a vadászok és maga a vadászat ellen. Nem tudják miért szükséges és elengedhetetlen tevékenység a vadászat a világunkban. Még a felnőtt emberek sem tudják olykor, hogy a vadász az az ember, aki minden nap kijár a szóróra, eteti és itatja az állatokat, megfelelő ökológiai környezetet és diverzitást biztosít számukra. „Mert a vadász csak gyilkol” mondat sokszor elhangzik társadalmunkban, azonban nem gondolja át senki, mi történne, ha a biológiai egyensúly felborulna vagy túl szaporodás lépne fel. (FARAGÓ S., NÁHLIK A. 1997)

Általában egy eset van, amikor az emberek igénylik a vadászt, ez pedig nem más, mint a vad gázolás. Ebben az esetben mindenki szükségesnek tartja a gyérítést, hogy ne forduljon elő sokszor ez a nagy kártétel úgy a gépjárműveken, mint az állatokban. A gyérítés szükségességét leginkább a mezőgazdaságban dolgozók szokták megérteni, hiszen tudják, milyen anyagi károkat tud a vad okozni, ugyebár ez a vadkár. (VARGA Z., KÁSA R. 2019)

Sokszor fordulnak elő betegségek is az állatvilágban, mint például a veszettség, az ASP, kergemarhakór, madárinfluenza stb. Vannak helyzetek, amikor egy betegség miatt az állat rengeteget szenved és hatalmas fájdalmai vannak, mint például a veszettségnél. Ez esetben a vadász a lövéssel megkíméli az állatot, nem szenved tovább és nincsenek fájdalmai. Betegségek mellett azonban előfordulhat más tényező is, ami miatt fájdalomtól szenved az állat. Erre példa, amikor a muflonnak a szarva rendellenes növekedés, miatt a fej felé kezd el nőni, áthatol a bőrön, húson és legrosszabb esetben a koponyáig hatol. Ebben az esetben is a vadász menti meg az állatot a szenvedéstől.

Bár az információ hiánya, miatt sok a negatív vélemény, mégis a legnagyobb befolyásoló tényező a média. Az RTL (1. *INTERNET*, 2. *INTERNET*) tv csatorna hírei között, ha rákeresünk, arra a szóra, hogy vadász az első 10 találat közül 1 pozitív és 9 negatív beszámolót találunk. A pozitív közlemények általában az Országos jótékonysági vadászatról, (*DINYA B. 2019*) aknába vagy drótkerítésbe csapdába esett állatok megmentéséről (*HAJDÚ O. 2022*), valamint a vadászok szemétyűjtő akcióiról szólnak (*SOMOGY B. 2017*). Sokkal változatosabbak a rossz és előítéletes hírek. Nagy általánosságban a védett állatok kilövéséről, tragikus vadászbalesetekről és a sajnálatos módon tisztességes vadászokkal egy kalap alá vett orvvadászokról szólnak. Igazán elkésérítő tény, hogy külön a vadászat és a vadászok ellen hangoló közösségi platformok is létrejöttek napjainkban, mint például „A vadász öl” facebookos közösségi csoport. Oldalukon az egyik leghíresebb vadászújság, a Nimród hírei és eseményei is megosztásra kerülnek, azonban melléjük lázító szövegek társulnak, mint például „A vadászat sportból, élvezetből való ölés. A vadász dzsipjével tart a vadetető felé, ahol az odacsalogatott vadakat könnyű megölni. A vadászat öncélú öldöklés, beteges hobbi, de ők úgy hívják, hogy vadgazdálkodás.”. (3. *INTERNET*)

A véleményformálás szempontjából legmegosztóbb esemény az Országos Vadászati kiállítás volt. A célja a rendezvénynek a laikusok bevonása, azaz természet és a vadászat megismertetése a gyermekekkel és felnőttekkel egyaránt. A kiállítás megelőzően 21 állami erdőgazdaság hozott létre 1-1 ha-os emlékerdőt. 2019 utolsó hónapjában került sor a kiállításához kapcsolódóan az Országos jótékonysági vadászatra, amivel 19 gyermekkorház kapott anyagi támogatást. A világkiállításához kapcsolódó madárodú kihelyezési program 2020 októberében indult el. Hatalmas látványosságnak számított a 2021. szeptember 11-én a HUNGEXPO-ra szállított Szőke Gábor Miklós szobrász Totem című műve, ami a kiállítás kapuját képezte. A hullajtott agancsból készült szobor egy bőgő szarvasfejet ábrázolt. A találkozón szeptember 21.-én több mint 100 vadvilágkutató vett részt közel 30 országból.

Kutatásaik legfőképp a vadgazdálkodásról, mezőgazdaságról, vadászatról, gazdasági fejlődésről, valamint a vadvilág és az ember együttéléséről szoltak. Szeptember 27-én indult el a Fátyol Iskolaprogram, ahol a több mint 60 ezer diák kerülhetett közelebb az állatokhoz és a vadászathoz. Rengeteg program várta még a látogatókat, de október 14-én zárult az esemény a tokhalak Dunába való visszaengedésével. (4. *INTERNET*)

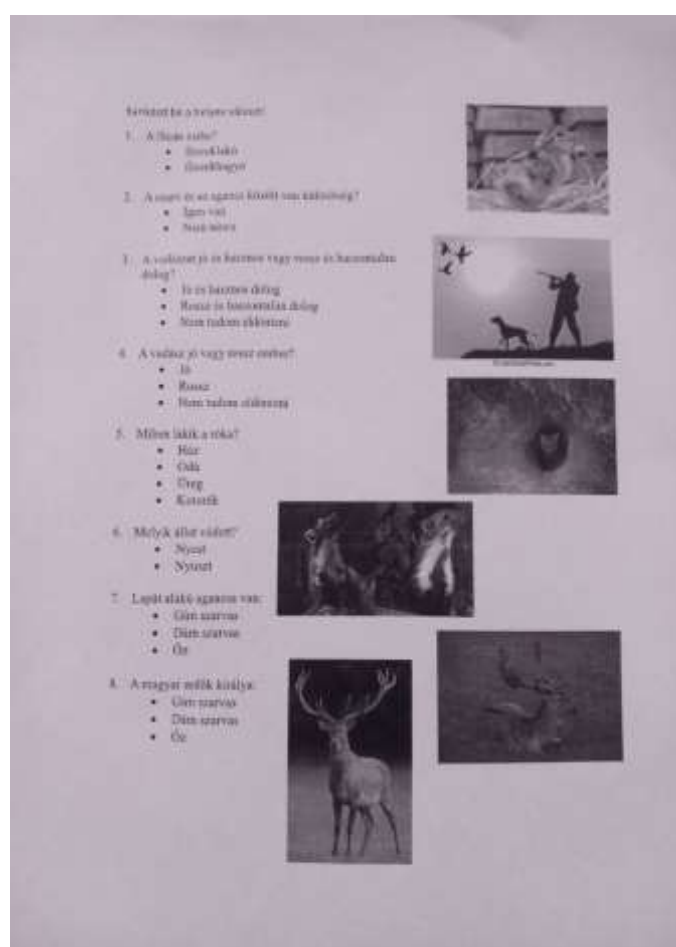
Azonban hiába a színes programok és a törekvés, hogy a társadalom véleményén javítsunk, így is nagy felháborodás és lázadás övezte a rendezvényt. Az elutasító réteg egy része a rendezvény költségvetései miatt háborodott fel. Nem egy cikk született, amiben az anyagi költségvetéseket hangsúlyozzák. (*ZSILÁK SZ. 2022, KOVÁCS-ANGEL M. 2021*) Ez elkeserítő, hiszen a rendezvény a társadalom érdekében valósult meg. A 24.hu weboldal által készített rövid videóban a rendezvényre látogatókkal is készítettek riportot. (*KATZ D., DÉKÁNY L. 2021*) A videó elején egy férfi azzal kezdi a riportot, hogy „Mondtam is a barátaimnak, hogy jó sok gyilkolás kellett, ahhoz, hogy ennyi agancs összejöjjön”, elemezve a Totem című művet. A kijelentéssel nem csak az a probléma, hogy a delikvens nem tudta, hogy a mű hullajtott agancsból készült el, tehát nem kellett hozzá „gyilkolni”, hanem az is, hogy ez a videó több 100 vagy 1000 emberhez eljutva hamis információkat közvetít. Az említett kellemetlen és negatív problémákat megvizsgálva rengeteg erőfeszítésre és kitartásra lesz szüksége a vadásztársadalomnak, hogy bebizonyítsák a vadászat szükséges, a vadász pedig hasznos tagja a társadalomnak.

3. Anyag és módszer

Kutatásom során 6 debreceni általános iskola összesen 16 db 4. évfolyamos osztályát mértem fel kérdőív formájában. *(1. táblázat)* A tanulók számára 45 perces tematikus előadást tartottam. Az általam tartott óra megkezdése előtt a tanulók számára egy 8 kérdésből álló tesztlapot *(1. kép)* osztottam ki, melyet a tanulók kitöltöttek. Ezt követően megtartottam tanórám és a gyerekek ismeretanyagában történt változást ugyanazon kérdőív kitöltésével, melyet az óra elején is kitöltöttek kíváncsi voltam azt felmérni, hogy az általam tartott előadásnak milyen hatása volt a tanulók vadászatról és vadgazdálkodásról alkotott véleményére. Kérdéseim kiterjedtek az állatokról való eddigi tudásukra, valamint a vadászról, mint ember és a vadászatról, mint tevékenységről alkotott véleményükre. Utóbbit 4 csoportba csoportosítottam. Akik a vadászhoz és vadászathoz kapcsolódó 2 kérdésére az óra előtt negatív véleményüket fejezték ki, de az óra után mind két esetben pozitív lett, kerültek bele a „Mind a két esetben változott a vélemény” csoportba. Akik már az óra előtt is jó véleménnyel voltak és az óra után sem változott ez a vélemény kerültek a „A vélemény pozitív volt és nem változott” csoportba. Akiknek rossz véleményük volt a vadászról és a vadászatról is az óra előtt, de óra után csak az egyik kérdésre válaszoltak negatívan, a másikban tudtam véleményüket pozitívrá formálni azok kerültek a „A vélemény csak az egyik esetben változott” csoportba. Végül a negyedik csoportot azok a tanulók alkotják, akiknek az előadás előtt negatív véleményük volt és ez az óra után sem változott. Ők kerültek a „A vélemény negatív volt és nem változott” csoportba. Az óra során apró- és nagyvad fajaink bemutatásával bővítettem ismereteiket. Beszéltünk a vadász emberről, vadászatról, illetve vadgazdálkodási kérdésköröket is körbejártunk.

Általános iskolák	Osztály
Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladat ellátási hely	3
Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási hely	3
Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	2
Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	3
Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	2
Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	3

1. táblázat: A kutatásban résztvevő iskolák és osztályaik száma

1. kép: A kutatásom során használt kérdőív a gyerekek számára

A tanulók számára a kiselőadásomat egy előre felépített tematika szerint kezdtem el tartani. Az óra során a gyerekek figyelmének fenntartása érdekében nem csak a hangsúlyozásra és a megfelelő hangszín megtartására igyekeztem odafigyelni, hanem különböző eszközöket alkalmaztam.

Az órát a „Mi jut eszetekbe az erdőről?” kérdéssel kezdtük meg. Általában a madárcsicsergés válasszal kapcsoltam össze, erdőink egyik vadászható énekesmadara, a fácán (*Phasianus colchicus*) bevezetését. Annak érdekében, hogy biztosan felkeltsem az érdeklődést az információ átadás közben, erről a látványos, színes egyéniségű madárról, egy kipreparált fácánkakas egyedet tartottam a kezemben, amit ezután át is adtak egymás között a tanulók. (2. kép)

2. kép: Kipreparált fácánkakas

A következő kérdéskör a fácán fészekre nagy veszélyt jelentő nyesttel (*Martes foina*) és közeli rokonával a nyusztal (*Martes martes*) volt kapcsolatos, mint vadászható és védett állatfajaink kerültek bemutatásra. Ezáltal megismerkedtek a védett állat fogalmával, valamint a csapdák jelentőségével és alkalmazásával. Külön említésre kerültek az élve fogó csapdák, valamint az ölü csapdák közötti különbségek. Segédeszközként az aktívtáblát használtam. (3. kép)

3. kép: A nyest és a nyuszt összehasonlítása az aktívtáblára vetített kép segítségével

Ezt követően erdőink nagyobb ragadozói, a róka (*Vulpes vulpes*), a borz (*Meles meles*) és az aranyakál (*Canis aureus*) kerültek bemutatásra általam. Figyelem fenntartása érdekében róka és borz koponyával kezdtünk bele a témába. Első körben a fogazatot vizsgálták meg a gyerekek és a méretbeli különbségekre is felhívtam a figyelmet. (4. és 5. kép)

4. kép: Róka koponya vizsgálata

5. kép: Borz koponya vizsgálata

Új információ volt a gyerekek számára a kotorék fogalma, ekkor kerültek elő a róka, a borz és az aranyakál szőrmék/bundák, amelyek hatalmas érdeklődést és sikert mutattak. Tisztáztuk, hogy a szőr alapvető élettani funkciója az állat védelme a külső behatásokkal szemben, elsősorban testének hőszigetelése. (6.,7. és 8. kép)

6. kép: A borz szőrme bemutatása

7. kép: Róka bunda tanulmányozása

8. kép: Aranysakál szőrme tanulmányozása

Tematikai előadásom következő lépcsőfoka a vaddisznó (*Sus scrofa*) és számára fontos dagonya volt. Ekkor kerültek elő az állat trófeájának számító agyarak is. Az agyar, mint fogmódosulás használatáról és jelentőségéről is szó esett. (9. kép)

9. kép: A vaddisznó agyarak bemutatása

Továbbiakban erdőink növényevőiről esett szó. Nagy fogalomzavar volt az agancs és szarv között, amit természetesen a bemutatott kellékekkel gyorsan tisztáztunk. Megbeszéltük, hogy a bemutatott szarv a muflonhoz (*Ovis gmelini*) tartozik, míg az agancsok közül a lapát alakú a dámszarvashoz (*Cervus dama*), a hatalmas, elágazó a gímszarvashoz (*Cervus elaphus*), míg az apró külön ágazó az őz (*Capreolus capreolus*) nevű állat védelmére szolgáló képződménye. (10., 11. és 12. kép)

10. kép: Gím szarvas agancsának szemléje

11. kép: Dámszarvas agancsának szemléje

12. kép: A mufloncsiga bemutatása

A tematikus előadásom záró részében a vadász és vadászat témakörébe kapcsolódó kérdéseket érintettem. Ezek alapján az első kérdésem a tanulók felé, hogy „Mi jut eszetekbe, ha azt a szót halljátok, hogy vadász?”. Sok esetben előfordult a fegyver, puska, ölés (rosszabb esetben gyilkolás) válasz. Emiatt fontosnak tartottam kiemelni ezt a témát, ahol is a vadász feladatainak részletezésével próbáltam teljes képet adni. Az etetők, itatók és dagonyák feltöltésének fontosságát kiemelve említésre került a csapdák mindennapos ellenőrzése is. Majd egy kicsit érzékenyebb témával, a vadászattal és vadgazdálkodással, mint az egyik legfőbb feladatával a hivatásos vadásznak kezdtünk el foglalkozni. Tisztáztuk, hogy fontos az egyensúly fenntartása, így a vadkár megelőzése, illetve védett állataink élőhelyeinek megőrzése. Az „ölés” fogalmát oly képen próbáltam enyhíteni, hogy elmagyaráztam a gyermekeknek az egészségügyi problémával küzdő állatok ilyen módon történő megkímélését a szenvedéstől. Ezen kívül a gyilkos bakok veszélyességét hoztam még fel példaként.

Az óra végén látszódtott, hogy a gyerekek figyeltek, mivel sokkal nagyobb határozottsággal kezdtek neki a kérdőívek kitöltésének, valamint a pontszámok is ezt mutatták meg a javítás után.

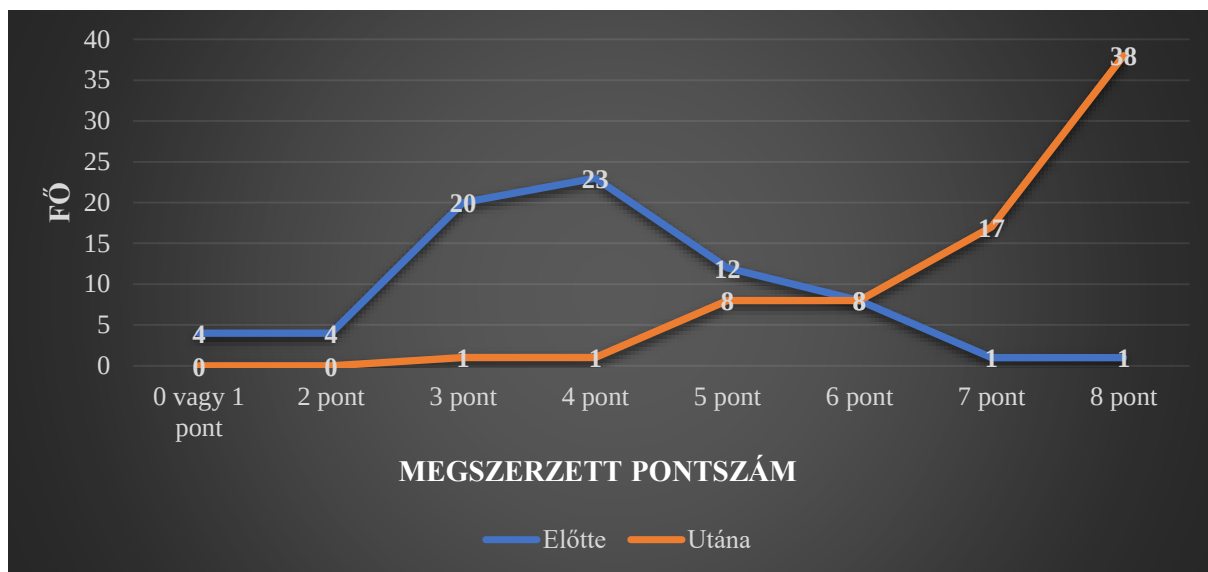
4. Eredmények és azok értékelése

Vizsgálatomat 6 debreceni általános iskolában végeztem, összesen 378, 4. évfolyamos tanulónak mértem fel és bővítettem, valamint formáltam ismeretét és véleményét. (2. táblázat)

Általános iskolák	Fő
Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladat ellátási hely	73
Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási hely	83
Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	44
Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	39
Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	58
Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	81

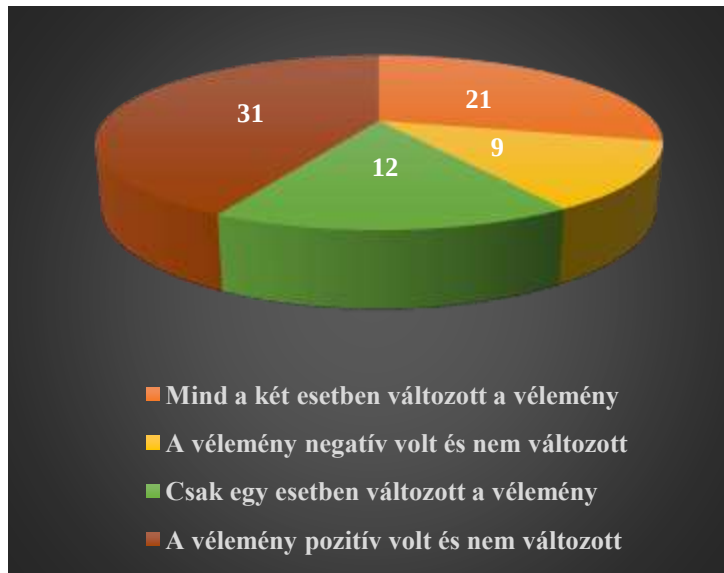
2. táblázat: A kutatásban résztvevő iskolák és tanulók száma

A gyerekek teljesítménye, mint az a diagramokon is látszik hatalmas fejlődést mutatott. Magas számú hibátlan dolgozat született az óra végén, míg az óra elején 0 pontos dolgozatok is létrejöttek. Visszaigazolást a munkámról a kördiagramok mutatnak. Meglepően sok tanulónak volt pozitív szemlélete a vadászról és vadászátról, azonban negatív vélemények nagy részét is sikerült pozitív álláspontra változtatni.

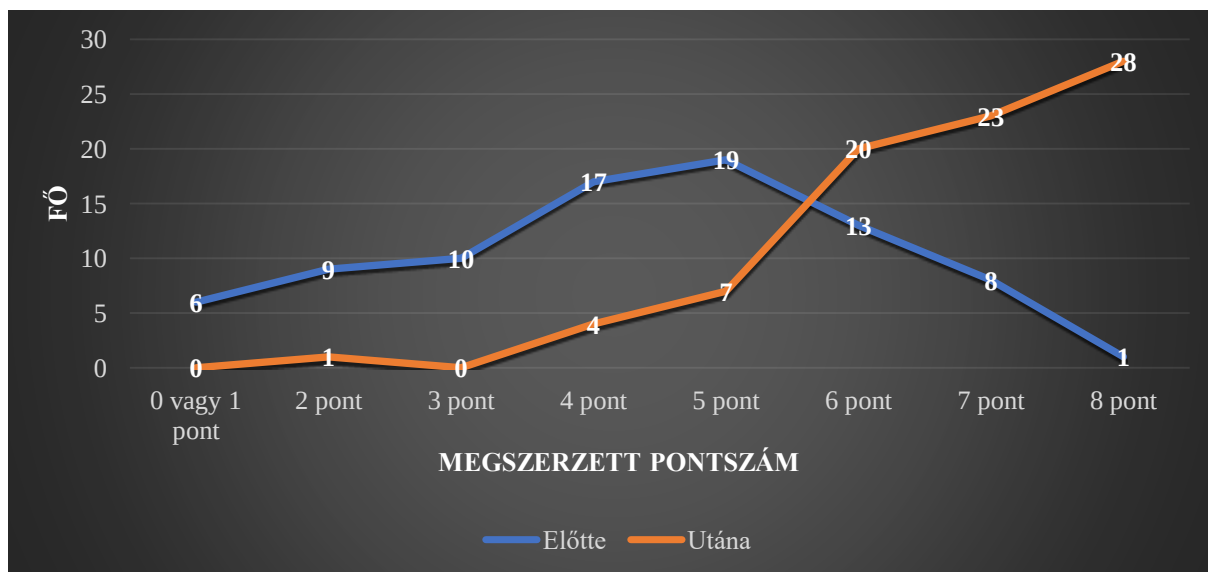
1. diagram: Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladatellátási hely dolgozatainak eredményei

Ahogy az 1. diagrammon is látszik az előadás előtt a legtöbb tanuló 3 és 4 pont közötti dolgozatokat írt, azonban az előadás után kiemelkedő számú hibátlan dolgozat született, ami a csoport több, mint 50 %-át jelenti.

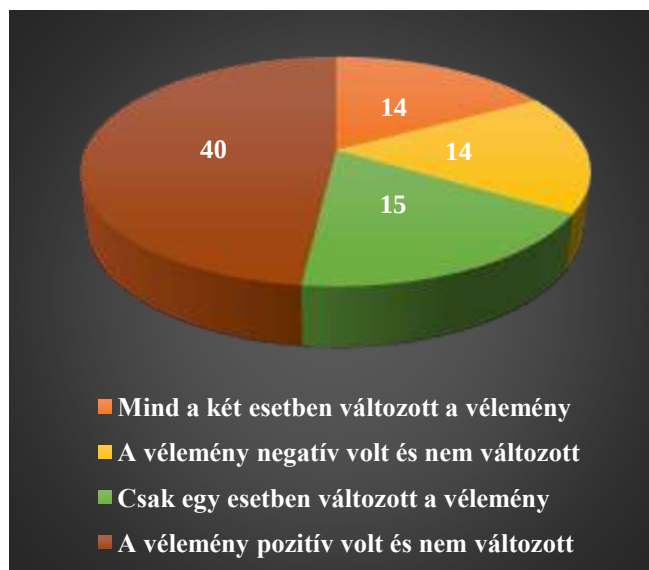
2. diagram: Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladatellátási helyén tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

Meglepően sok gyereknek volt alapvetően pozitív véleménye az előadás előtt is. Nagy mennyiségben, az az a csoportok 45%-ának sikerült a negatív véleményét (vagy annak egy részét) pozitívvá formálni az előadás után (2. diagram)

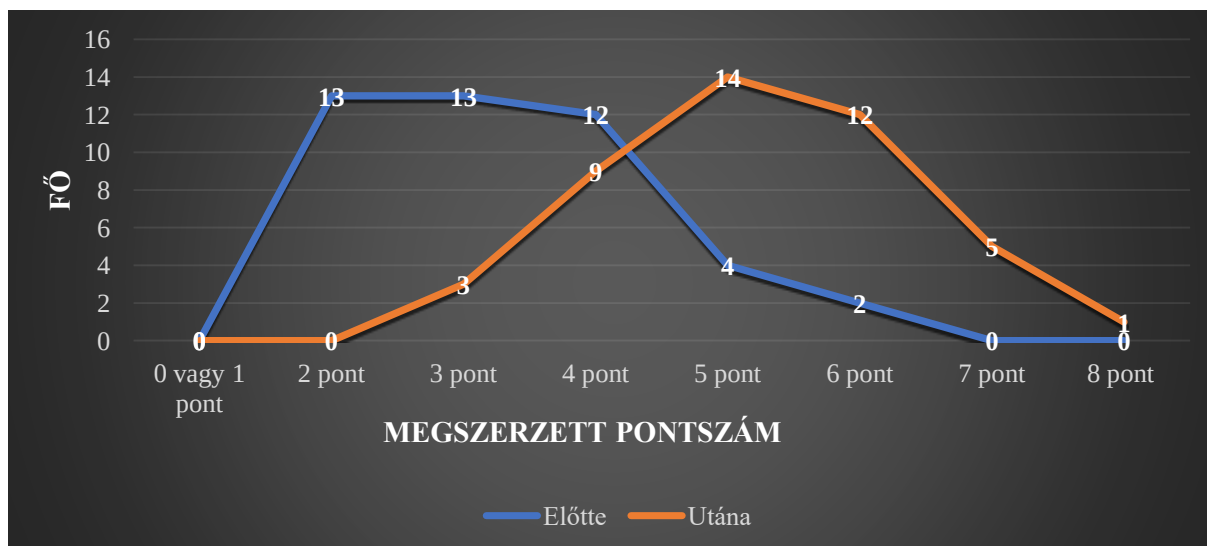
3. diagram: Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladatellátási hely dolgozatainak eredményei

A tanulók többsége az előadás előtt 4-6 pont közötti eredményt érte el. Azonban látható, hogy az előadás után a tanulók jelenős részénél mintegy 71 tanuló körében a válaszok már a 6-8 pontos eredményt hozták.

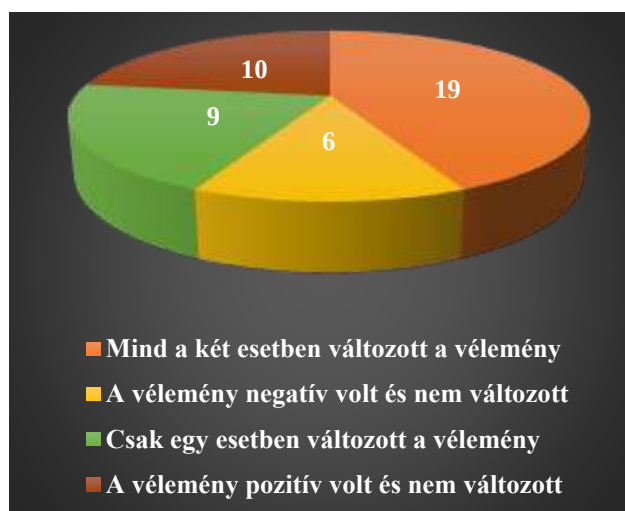
4. diagram: Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladatellátási helyen tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

A tanulók közel fele a vadászt jó embernek, a vadászatot pedig hasznos szükséges szakmának vélte. Ez egy rendkívül kimagasló eredmény, ami még számomra is megdöbbentőnek bizonyult.

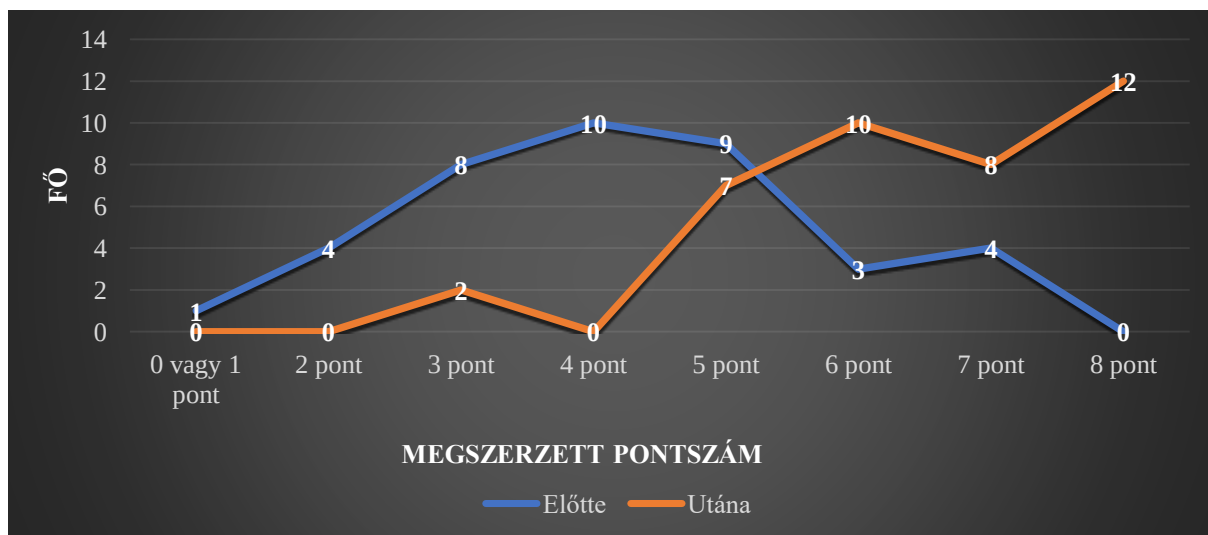
5. diagram: Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola dolgozatainak eredményei

A Debreceni Bolyai János Általános Iskola egy ökoiskola, mégis átlagos teljesítményt mutatnak a tanulók eredményei. A tanulók 86%-ának az eredménye 2-4 pont közé esett a tanóra előtt. Habár hibátlan dolgozat csak 1 db született, az 5-6 pontos dolgozatok javuló tendenciát tükröznek.

6. diagram: Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

A környezetre való nyitottságukat, azonban jól tükrözi, hogy a gyerekek 43%-ának sikerült a vadászatról és a vadászról is megformálni a véleményét, de 6 gyermek esetében nem sikerült ezt a célt elérni.

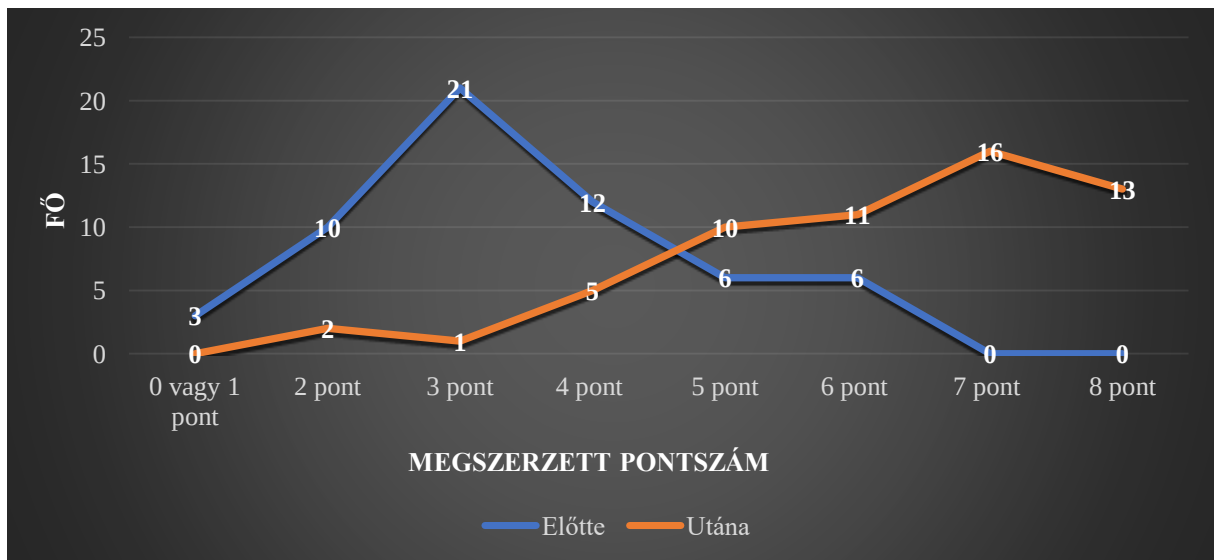
7. diagram: Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola dolgozatainak eredményei

A Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola is ökoiskola címmel rendelkezik, azonban itt az eredmények jobban tükrözik ezt, hiszen majdnem 70%-a a csoportnak 6-8 pontos dolgozatot írt. Az óra elején, viszont többségben voltak a 3-5 pontos dolgozatok.

8. diagram: Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

Ökoiskolai címüket kiválóan mutatják a pozitív vélemények, amik a tanóra után sem változtak. 17 gyermeknek még így is sikerült a véleményét megváltoztatni részben vagy teljesen.

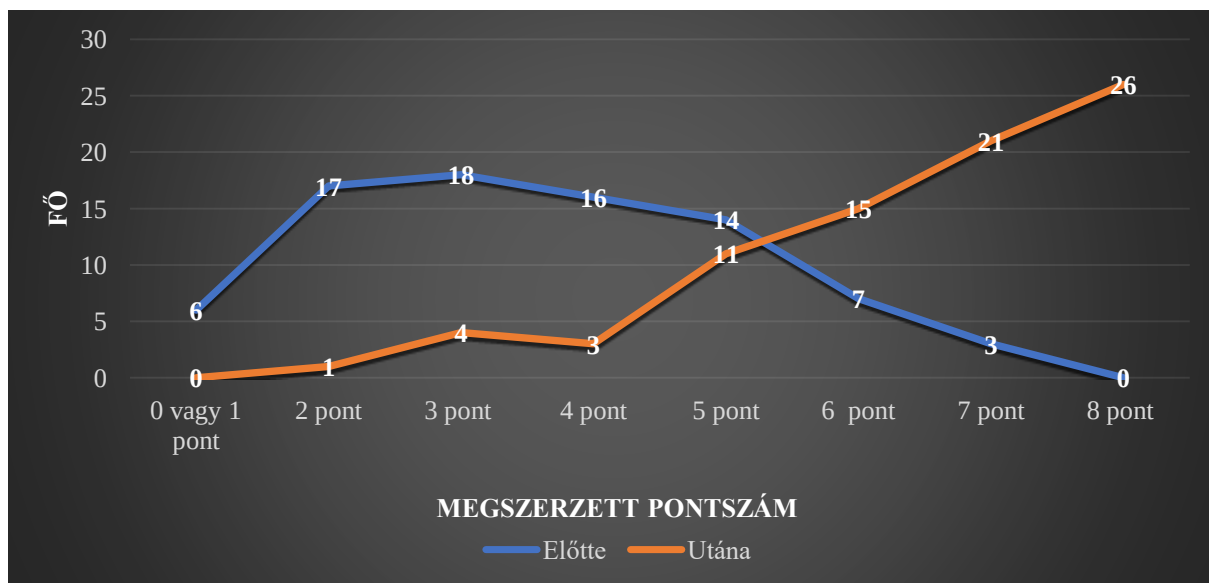
9. diagram: Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola dolgozatainak eredményei

A Szent Efrém Görögkatolikus Általános Iskola egyházi iskola, mégis az eredmények nagy befogadóképességről tesznek tanúbizonyságot. Habár az előadás előtt 21 gyermek írt 3 pontos dolgozatot, az előadás után 13 hibátlan dolgozat született.

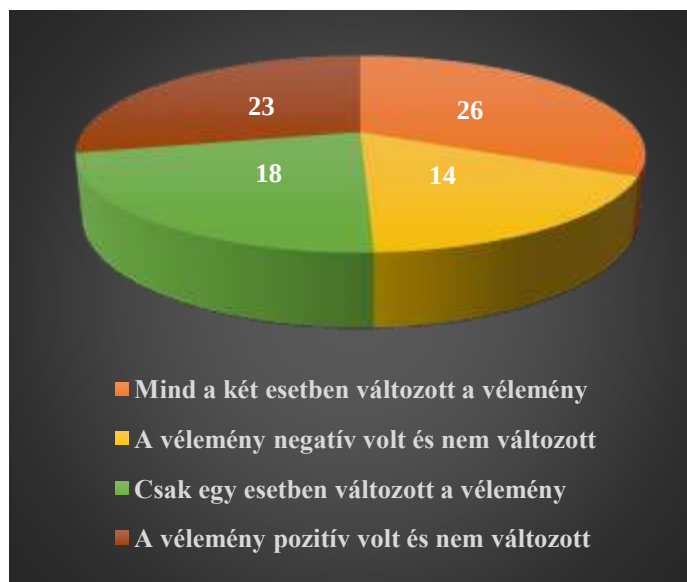
10. diagram: Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

A nagy számú véleményformálás annak is köszönhető, hogy kevés információval rendelkeztek a témakörrel kapcsolatban, de befogadóképességük segítette az információk átadását.

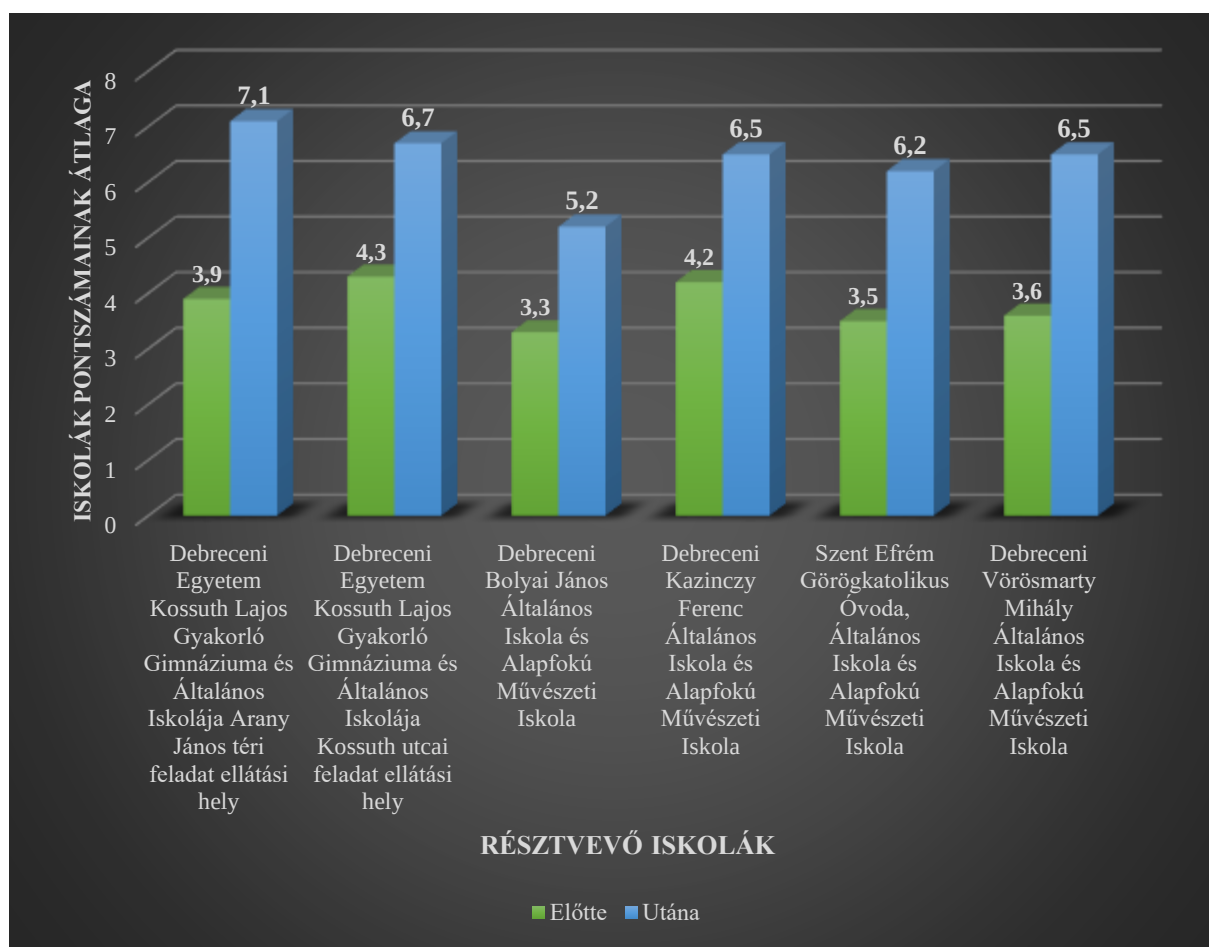
11. diagram: Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola dolgozatainak eredményei

Ahogy a diagramon is látszik az óra elején nagy információhiány és fogalomzavar figyelhető meg, ami az óra végére tisztázódott. Kiemelkedő számú hibátlan dolgozat született az óra végén.

12. diagram: Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról

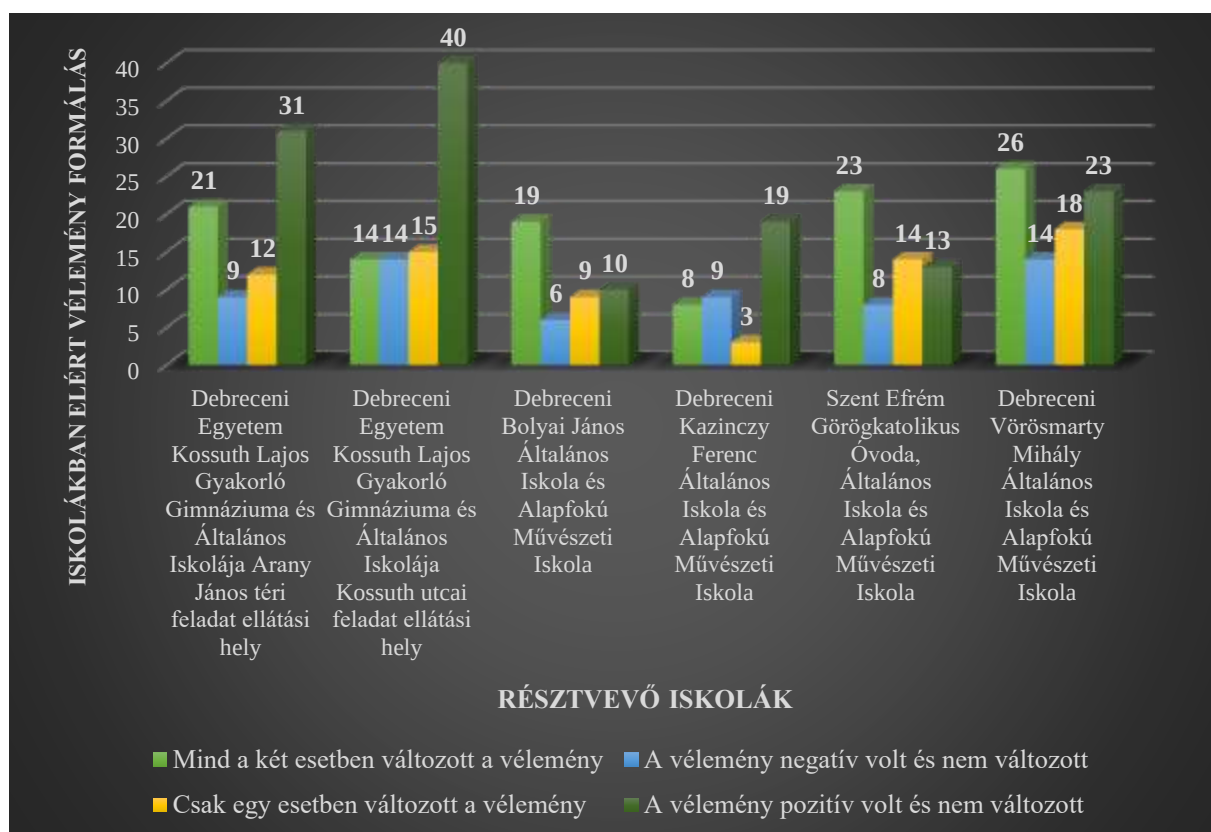
Sajnálatos módon ebben az iskolában 14 gyermeknek nem sikerült 1 tanóra keretén belül megváltoztatni a véleményét, de legalább hallottak erről a szakterületről is.

13. diagram: A résztvevő iskolák elért pontszámainak átlaga

A 13. diagramm hasonlítja össze az iskolák teljesítményét. Az előadásom előtti dolgozatok eredményei a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási helyen sikerültek a legjobban. Az előadásom utáni dolgozatok eredményei a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladat ellátási helyen sikerültek a legjobban.

Az eredmények elemzése közben figyelembe kell venni, hogy minden iskola más-más létszámmal rendelkezik. Így a legnagyobb változáson a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási hely és a Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola esett át.

14. diagram: A résztvevő iskolákban elért vélemény formálás
Forrás: saját szerkesztés

A 14. diagram a vélemények változását hasonlítja össze az iskolákban. A Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási helyen volt a legtöbb pozitív véleménnyel rendelkező gyermek, míg a legkevesebb a Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola.

Mind két esetben sikerült megváltoztatni a véleményt, így a legnyitottabb iskola a Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola. Az az iskola, ami eredményei alapján még leginkább formálásra szorul a Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola.

A Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladat ellátási helyén, valamint Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában maradt meg a legtöbb negatív vélemény.

5. Következtetések és javaslatok

A 4. évfolyamos korosztály nyitott és érdeklődő az állatok iránt. Kimagasló hatással bír rájuk az óra interaktivitása. Sok esetben az információ zavar ott kezdődik, hogy a gyermek bizonyos dolgokat rosszul képzel el, nem megfelelő környezetben helyezi el stb. Ez kiküszöbölhető, ha látja, megfogja, helyére illeszti a bizonyos témakörhöz kapcsolódó eszközöket. Első javaslatként ajánlanám az interaktivitás és eszköz használat sokkal intenzívebb alkalmazását az általános iskolai pedagógusok által biológia, környezet- és természet ismeret tanórákon.

Egy átlagos gyermek az óvodás évei alatt a mesék által szerez kellő tudást az állatokról. Legyen szó Fekete István műveiről, vagy Andersen a nagy mesemondó állat meséiről, a kisgyerek hallja és látja őket. 2020 óta a NAT eltörölte az 1. és 2. évfolyamos diákok életéből a környezet- és természet ismeret tantárgyakat. Ezáltal alap esetben legalább 2 év marad ki egy gyermek életéből úgy, hogy környezetükről egy szót sem hallanak. Vegyük figyelembe azt is, hogy a Covid 19 miatt rengeteg óvoda bezárt legalább 2 évre. Már 2 év kisesés az ismeretszerzésben. Így vannak tanulók, akiknek 2 év az óvodából és 2 év az általános iskolából is kiesik, tehát összesen 4 éven keresztül alig vagy egyáltalán nem szereznek ismeretet a környezetükről. Mindez pont abban a korszakban, amikor a legnagyobb befogadóképességgel rendelkeznek és a legtöbb információ ekkor rögzül. Ebből kifolyólag második javaslatként vetném fel, hogy a környezet- és természet ismeret tantárgyak kerüljenek vissza az 1. és 2. évfolyamos diákok tantervébe.

Osztálykirándulásokat manapság sokszor szerveznek mozikba, vidámparkokba, játéktermekbe, kiállításokra stb. Olykor a magas belépőárak, máskor a nagy távolságok miatt egyre kevesebb osztálykirándulás zajlik a természetben, esetleg állatkertek, vadasparkok, farmok területén. Az állatkertek sokszor szerveznek erdei iskolákat, amelyekről a gyerekek osztálykirándulás keretein belül szerezhetnek tudomást. Külön csoportvezetésekre is van lehetőség általában, ahol sok hasznos információ hangzik el, ami esetlegesen a tanóra kereteibe nem fér bele. Ebből következik, harmadik javaslatom, miszerint a Nemzeti Parkokkal, állatkertekkel és erdészetekkel való kapcsolatfejlesztésre és megállapodásra nagyobb hangsúlyt lehetne fektetni.

A felelősség tudat kialakulása a természetben és környezetünkben egy hosszú folyamat. Egyrészt rendkívül fontos, hogy a szemetelés ellen felhívjuk a társadalom figyelmét. Az

állatkerti és erdészeti bemutatókon, rendezvényeken, táborokban sokszor az előadások részét képezi a környezet és természetvédelem. Ez a vadász társadalomban is egy meghatározó témakör, ezért az Országos Magyar Vadászkamara minden évben szervez szeméttgyűjtési napokat. Másrészt az állatok védelme érdekében elengedhetetlen kiemelni, hogy az élőlények okatlan kínzása és pusztítása szigorúan tilos! Közös kötelezettségünk ezt az utónemzedéknek is átadni. Számos kutatás támasztja alá (*KARDOS E. 2021*), hogy az állat-asszisztált pedagógia és terápia jó hatással van a gyermekek pszichológiai, lelki és társas állapotára. Külföldi mintára alapozva, Magyarországon is alkalmazható lehetne az iskolákban úgynevezett „osztálykedvenc”. (*5.INTERNET*) Minden osztályban van egy kiskedvenc (hörcsög, aranyhal, tengerimalac, nyúl, sün, esetleg papagáj stb.), amelynek minden héten más-más gyermek viseli gondját. Ezáltal kialakul egyfajta felelősségtudat a tanulóknak, valamint nagy segítség lehet a pedagógusoknak bizonyos tananyagok átadásában.

6. Összefoglalás

A felbecsülhetetlen értékű vadállományunk a Kárpát medence tökéletes élőhelyi adottságai, a vadgazdálkodás megfelelő irányítása, valamint a kiválóan képzett hivatásos vadászok mindennapi áldozatos munkájának köszönhetően alakult ki. A magyar utódnemzedéknek ezt az örökséget tovább kell adnunk, hiszen ez a nagyszerű eredmény csak így tartható fent. Szomorú tény, hogy a hétköznapi emberek nem látnak bele a vadásztársadalom mindennapos munkájába.

Kutatásom során 6 debreceni általános iskola összesen 16 db 4. évfolyamos osztályát, az az 387 gyermeket mértem fel kérdőív formájában. A tanulók számára 45 perces tematikus előadást tartottam. Az általam tartott óra megkezdése előtt a tanulók számára egy 8 kérdésből álló tesztlapot osztottam ki, melyet a tanulók kitöltöttek. Ezt követően megtartottam tanórámát. A gyerekek ismeretanyagában történt változást ugyanazzal a kérdőívvel mértem fel, melyet az óra elején is kitöltöttek. Azt kívántam felmérni, hogy az általam tartott előadásnak milyen hatása volt a tanulók vadászatról és vadgazdálkodásról alkotott véleményére. Kérdéseim kiterjedtek az állatokról való eddigi tudásukra, valamint a vadászról, mint ember és a vadászatról, mint tevékenységről alkotott véleményükre. Az óra során apró- és nagyvad fajaink bemutatásával bővítettem ismereteiket. Beszéltünk a vadász emberről, vadászatról, illetve vadgazdálkodási kérdésköröket is körbejártunk.

A gyerekek teljesítménye, mint az a diagramokon is látszik hatalmas fejlődést mutatott. Magas számú hibátlan dolgozat született az óra végén, míg az óra elején 0 pontos dolgozatok is létrejöttek. Visszaigazolást a munkámról a kördiagramok mutatnak. Meglepően sok tanulónak volt pozitív szemlélete a vadászról és vadászatról, azonban negatív vélemények nagy részét is sikerült pozitív álláspontra változtatni.

Javaslataim között szerepel az interaktivitás és eszköz használat sokkal intenzívebb alkalmazása, a környezet- és természet ismeret tantárgyak visszakerülése az 1. és 2. évfolyamos diákok tantervébe, Nemzeti Parkokkal, állatkertekkel és erdészetekkel való kapcsolatfejlesztés és a magyar iskolákban is alkalmazandó „osztálykedvencek”.

7. Szakirodalmi jegyzék

7.1. Irodalmi jegyzék

- Bruno H., Bernd K., (2005):** Fiatal vagy idős? A csülkös vad terepi értékelése
- Carl T., (2021):** A mindenes vadászkutya nevelése, kiképzése, vezetése
- Dr. Bicsérdy Gy., Dr. Egri B., Dr. Sugár L., Dr. Sztojkov V., (2000):** Vadbetegségek
- Dr. Heltay I., (2016):** Vadásziskola
- Dr. Holdas S., (1983):** Prémek, Szörmék, Prémes állatok
- Dr. Nagy E., (1984):** A fácán és vadászata
- Faragó S., Náhlik A. (1997):** A vadállomány szabályozása
- Faragó S., (2015):** Vadászati állattan, negyedik átdolgozott kiadás
- Farkas T., (2019):** A modern csapdázás kézikönyve
- Kardos E., (2021):** A pszichológiai lovasterápia alapjai
- Páll E., (2001):** A vaddisznó
- Pammer S., (2019):** Füge a katedrán terápiás kutyával az oktatásban
- Sugár L., Tóth Cs., (2021):** Az őz
- Szakács N., Szigetvári M., (2017):** Négy lábú tanársegédek. A kutya terápia gyakorlati és hatásvizsgálati lehetőségei – Pata és Mancs Egyesület
- Szederjei Á., Dr. Studinka L., (1962):** Nyúl, Fogoly, Fácán
- Varga Z., Kása R., (2019):** Vadkár
- Vivienne K., (2003):** Gyógyító állatok, „akikre” mindig számíthatunk

7.2 Internetes hivatkozások

1. Internet: <https://rtl.hu/>

2. Internet:

https://www.google.com/search?q=rtl+vad%C3%A1sz&sca_esv=576993793&sxsrf=AM9HkKmOiN8q41MuT9Zzwo6Q-ByFmhivCA%3A1698362987291&ei=a_Y6ZcGzEaaK9u8Pm5-yAk&oq=rtl&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniA3J0bCoCCAAyBxAjGLADGCcyBxAjGLADGCcyBxAjGLADGCcyChAAGEcY1gQYsAMyChAAGEcY1gQYsAMyChAAGEcY1gQYsAMyChAAGEcY1gQYsAMyChAAGEcY1gQYsAMyFhAuGIoFGMcBGK8BGMgDGLADGEPYAQEyFhAuGIoFGMcBGNEDEGMgDGLADGEPYAQEyFhAuGIoFGMcBGNEDEGMgDGLADGEPYAQEFImApQAFgAcAF4AJABAjgBqgKgAaoCqgEDMi0xuAEBByAEA4gMEGAAGQYgGAZAGDb_oGBAgBGAg&scient=gws-wiz-serp

3. Internet:

<https://www.facebook.com/vadaszok/posts/pfbid024jhSFaxuQDjPM6idEhti4PkkGm9BZwTb0seGymTvXWxXwg7FpLsdFYBJ6dGbK3Ktl>

4. Internet: <https://onewithnature2021.org/a-vilagkiallitasrol>

5. Internet: <https://www.haziallat.hu/kisemlos/gondozas/kisemlos-osztalyban-kozos-nevelese/6283/>

Baranyai J., Veres G., Kerényi Z. (2022): Biológia tankönyv az általános iskolák számára 7-8: <https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/kiadvany/OH-BIO78TA>

Dinya B. (2019): <https://rtl.hu/hirado/2019/12/27/beteg-gyerekekert-dordultek-a-lovesek>

Dr. Salgó L. (2020): M A G Y A R K Ö Z L Ö N Y • 2020. évi 17. szám 4. A Rendelet Melléklet I. Rész I.2.1. pont., Felelős kiadó: Papp Tibor ügyvezető.: <http://www.magyar kozlony.hu>

Hajdú O. (2022): <https://rtl.hu/hirado/2022/10/16/szarvasmentes-nyirtass-drotkeritesbe-gabalyodott>

Katz D., Dékány L. (2021): <https://24.hu/belfold/2021/09/26/vadaszati-vilagkiallitas-semjen-zsolt-bayer-zsolt/#>

Kovács-Angel M. (2021): <https://24.hu/fn/gazdasag/2021/06/25/vadaszati-kiallitas-allatpreparatum-kommunikacio/>

Somogy B. (2017): <https://www.perkata.hu/2017/03/penzugyor-vadasztarsasag-szemetgyujtesi-akcioja/>

Temesi G. (2019): <https://mek.oszk.hu/22400/22462/html/termeszeto-tarsasag.eoldal.hu/cikkek/vadgazdalkodas/index.html>

Ütőné dr. Visi J. (2022): https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/ped_szakmai_szolg/fenntarthatosagra_neveles/okoisk_MOn/eloadasok_2022/Fenntarthatosag_kerettantervbe_es_tantargyba_bujtatott_gondolatok.pdf

Vitéz A. (2022): Környezetismeret tankönyv 3.: <https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/kiadvany/OH-KOR03TA>

Zsilák Sz. (2022): <https://atlatszo.hu/kozpenz/2022/01/25/megtalaltuk-a-vadaszati-kiallitas-videki-koltsegeit-5-milliard-forintot-szortak-szet/>

8. Nyilatkozat

Baksa Kíra Rebeka büntetőjogi és fegyelmi felelősségem tudatában kijelentem és aláírásommal igazolom, hogy a diplomadolgozat/szakdolgozat saját munkám eredménye. A felhasznált irodalmat korrekt módon kezeltem, az irodalmi források korrekt kezelésének módját a szabályzatból megismertem, a diplomamunkára vonatkozó jogszabályokat betartottam. Tudomásul veszem, hogy ezen követelmények megszegése esetén a dolgozatom visszautasításra kerül.

9. Jegyzékek

9.1 Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: **A kutatásban résztvevő iskolák és osztályaik száma**
2. táblázat: **A kutatásban résztvevő iskolák és tanulók száma**

9.2 Képek jegyzéke

1. kép: **A kutatásom során használt kérdőív a gyerekek számára**
2. kép: **Kipreparált fácánkakas**
3. kép: **A nyest és a nyuszt összehasonlítása az aktívtáblára vetített kép segítségével**
4. kép: **Róka koponya vizsgálata**
5. kép: **Borz koponya vizsgálata**
6. kép: **A borz szőrme bemutatása**
7. kép: **Róka bunda tanulmányozása**
8. kép: **Aranysakál szőrme tanulmányozása**
9. kép: **A vaddisznó agyarak bemutatása**
10. kép: **Gím szarvas agancsának szemléje**
11. kép: **Dám szarvas agancsának szemléje**
12. kép: **A mufloncsiga bemutatása**

9.3 Diagramok jegyzéke:

1. diagram: **Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladatellátási hely dolgozatainak eredményei**
2. diagram: **Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladatellátási helyén tanuló diákok vélemény változása a vadászcsoportról és a vadászatról**
3. diagram: **Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladatellátási hely dolgozatainak eredményei**
4. diagram: **Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Kossuth utcai feladatellátási helyén tanuló diákok vélemény változása a vadászcsoportról és a vadászatról**

5. diagram: **Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola** dolgozatainak eredményei
6. diagram: **Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában** tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról
7. diagram: **Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola** dolgozatainak eredményei
8. diagram: **Debreceni Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában** tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról
9. diagram: **Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola** dolgozatainak eredményei
10. diagram: **Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában** tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról
11. diagram: **Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola** dolgozatainak eredményei
12. diagram: **Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában** tanuló diákok vélemény változása a vadászról és a vadászatról
13. diagram: **A résztvevő iskolák elért pontszámainak átlaga**
14. diagram: **A résztvevő iskolákban elért vélemény formálás**